

W ramach projektu „Rewitalizacja miasta – nowa energia rybnickiej tradycji” prowadzone są działania na pięciu z sześciu wyznaczonych w Rybniku podobszarach rewitalizacji. W celu zapewnienia kompletności niniejszego dokumentu (a tym samym możliwości wykorzystania jego zapisów na całym obszarze rewitalizacji Rybnika), poniżej przygotowano informacje dotyczące szóstego podobszaru rewitalizacji tj. Boguszowice. Treści zawarte w tym załączniku dotyczą diagnozy obszaru oraz dedykowanego mu programu animacyjno-partycypacyjnego. Informacje poniższe są wynikiem wieloletniej działalności na tym obszarze Stowarzyszenia 17-tka. W niniejszym rozdziale obszar animacji jest tożsamy z podobszarem rewitalizacji Boguszowice.

1. Obszar realizacji działań animacyjnych

1.1. Obszar animacji/podobszar rewitalizacji w obrębie dzielnicy Boguszowice Osiedle

Podobszar rewitalizacji Boguszowice to część dzielnicy Boguszowice-Osiedle stanowiąca zabudowę wielorodzinną, którą tworzy nowsza część osiedla tj. Osiedle Południe (na które składają się bloki mieszkalne w niskiej zabudowie) oraz starsza zwyczajowo nazywana osiedlem dolnym, powstałym w latach 50-tych XX wieku (osiedle to powstało jako osiedle robotnicze dla pracowników sąsiadującej z nim kopalni). Dodatkowo w skład obszaru rewitalizacji wchodzi familoki przylegające do KWK Jankowice tj. tradycyjne domy mieszkalne sprzed II wojny światowej oraz prywatne domki szeregowe zlokalizowane w sąsiedztwie Osiedla Południe.

1.1.1. Uwarunkowania obszaru animacji

Obszar rewitalizacji dzielnicy Boguszowice Osiedle jest rozległy i zróżnicowany. Sama dzielnica jest wyraźnie podzielona na kilka części, 2 największe części stanowią: Osiedle Południe (nowsza część), której budynki zarządzane są przez Spółdzielnię Mieszkaniową Południe i tzw. osiedle dolne (starsza część), której budynki zarządzane są przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Rybniku.

Osiedle Południe to teren zagospodarowany, w większości zadbany z parkingami i rozwiniętą infrastrukturą rekreacyjną dla dzieci tj. place zabaw, boiska. Jednak większą część obszaru rewitalizacji tworzy tzw. osiedle dolne. Skupia ono budynki wielorodzinne, w których istnieją głównie mieszkania komunalne i socjalne (w części z nich funkcjonują wspólnoty mieszkaniowe). Obszar ten jest w większości zdegradowany, niedoinwestowany z ubogą infrastrukturą rekreacyjną w częściach wspólnych osiedla.

Podobszar rewitalizacji Boguszowice jest związany z dziedzictwem górniczym, jednocześnie w oczach mieszkańców całego Rybnika postrzegany jest przez pryzmat dominujących problemów, do których zalicza się m.in. alkoholizm i narkomanię.

Wyraźnie zarysowane jest też poczucie słabej tożsamości lokalnej.

Do zdiagnozowanych głównych problemów i potrzeb obszarów rewitalizacji – w oparciu o prowadzone przez Stowarzyszenie 17-tka badania i działania animacyjne – zaliczyć należy:

- niski stopień integracji społeczności lokalnej,
- generalnie niska aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców, chociaż są przypadki inicjatyw oddolnych (np. uczestniczki Programu Aktywności Lokalnej),
- poczucie słabej tożsamości lokalnej,
- niski poziom bezpieczeństwa publicznego (wandalizm, patologie społeczne),
- przypadki uzależnienia od narkotyków i alkoholu,
- wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza wśród osób młodych.

W dzielnicy funkcjonuje Dom Kultury z bogatą ofertą, która jednak nie do końca odpowiada potrzebom mieszkańców. W sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest również kompleks sportowo-rekreacyjny zarządzany przez MOSiR w Rybniku (kryta pływalnia i hala sportowo-rekreacyjna) oraz park osiedlowy.

1.1.2. Struktura społeczna obszaru animacji

Z uwagi na to, iż podobszar rewitalizacji tworzą budynki mieszkaniowe powstałe w XX wieku, mieszkańcy tego podobszaru to ludność napływowa, która przyjechała w latach 50, 60, 70-tych XX wieku do Boguszowic z różnych części Polski w poszukiwaniu pracy w kopalni. Obecnie większość z tych osób to młodzi emeryci lub osoby pracujące w innych branżach.

Część ludności podobszaru to osoby, które związane zostały z tą częścią Rybnika niejako z przymusu, w związku z przeniesieniem ich do lokali socjalnych znajdujących w tej okolicy.

Charakterystyczny dla tego obszaru jest dosyć niski poziom wykształcenia mieszkańców.

Wśród potencjalnych odbiorców działań animacyjnych znajdują się wszystkie grupy mieszkańców tj.: dzieci (7-13 lat), młodzież (13-18), młodzi dorośli (18-30), całe rodziny

i seniorzy. Należy jednak podkreślić, że rozkład oferty wsparcia ma przełożenie na aktywność poszczególnych grup. Obszar animacji realizowanych obecnie, systemowo przez Stowarzyszenie 17-tka na tym obszarze obfituje w ofertę animacyjną i pomocową dla dzieci. Osoby dorosłe i seniorzy również – bardziej lub mniej aktywnie – mogą liczyć na wsparcie. W związku z tym wśród wymienionych potencjalnych odbiorców działań animacyjnych szczególną uwagę powinny skupiać dwie grupy: młodzież i młodzi dorośli.

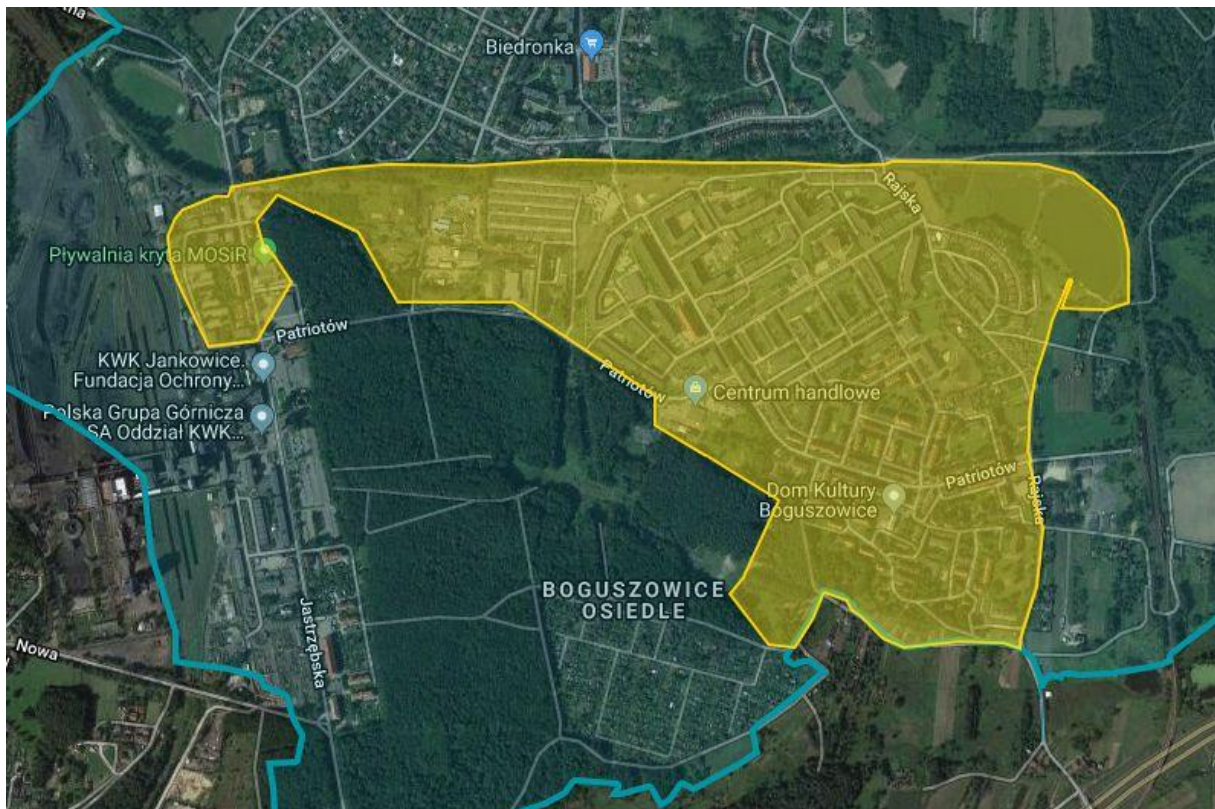
Na terenie dzielnicy działa spora grupa niezależnych społeczników, część z nich związana jest z pomocą społeczną, Radą Miasta czy Radą Dzielnicy. Swoją działalność wyraźnie zaznaczają też grupy nieformalne mieszkańców.

Do głównych interesariuszy rewitalizacji w ramach podobszaru Boguszowice zaliczyć należy:

- liderów lokalnych i mieszkańców,
- Dom Kultury w Boguszowicach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku (Punkt terenowy nr 1),
- Komisariat nr 1 Komendy Miejskiej Policji w Rybniku,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Przedszkole nr 15,
- Przedszkole nr 20,
- Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi nr 39,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 8,
- Kinder Klub – Niepubliczny Klub Przedszkolny,
- Straż Miejską w Rybniku,
- Radę Dzielnicy Boguszowice Osiedle,
- Parafię pw. Św. Barbary,
- Spółdzielnię Mieszkaniową Południe,
- Rybnicką Spółdzielnię Mieszkaniową (RSM)
- Stowarzyszenie „17-tka” (w tym Placówka Wsparcia Dziennego Klub „17-tka”, Pedagogika Ulicy, Młodzieżowy Klub Środowiskowy „Maszkeciarnia”, Klub Integracji Społecznej „SR”, Integracyjny Klub Aktywnych),
- Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości "INTEGRUM",
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinom "Podaj Dalej",
- Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne "IZART",
- Stowarzyszenie Korzenie,

- Polski Związek Działkowy, Rodzinne Ogrody Działkowe Rozkwit,
- Koło Wędkarskie nr 83,
- Klub Szachowy Zefir Boguszowice,
- Rybnicki Młodzieżowy Klub Sportowy,
- KWK ROW (Ruch Jankowice),
- firmę rodzinną Emilia Kristof.

Rysunek 1. Podobszar rewitalizacji Boguszowice



Źródło: opracowanie własne na podstawie Google Maps.

1.1.3. Główne atuty oraz problemy obszaru animacji w opinii mieszkańców

Podobszar rewitalizacji Boguszowice obejmuje niemal całą dzielnicę Boguszowice Osiedle, co oznacza, że obszar ten zamieszkuje ponad 10 tysięcy osób. Duża liczba mieszkańców to zarówno ogromny potencjał do działań animacyjnych, jak również trudność w zakresie wykazania jednego obszaru – swoistego centrum – działań animacyjnych.

Po mimo dużej liczby mieszkańców ich aktywność społeczna i obywatelska nie jest wystarczająca. Jest kilka przedsięwzięć, które na stałe wpisały się w kalendarz imprez dzielnicy np. „Koleśdowy most”, czy „Urodziny 17-tki”. Wydarzenia te co roku angażują dużą liczbę mieszkańców. Jednocześnie wyraźnie zarysowana jest akcyjność zaangażowania

społecznego, akcje takie jak społeczne sprzątanie parku – akcja zrealizowana przez Stowarzyszenie „17-tka” - aktywizują grupy mieszkańców, ale ich wielkość w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców nie należy do imponującej. Aktywni mieszkańcy i grupy nieformalne często – przy omawianiu problemów – wskazują właśnie na niską aktywność społeczną i obywatelską mieszkańców. Jest to istotna przeszkoda w działaniach animacyjnych, a problemy te są powiązane z niską integracją społeczną mieszkańców.

Podstawowym deklарowanym przez mieszkańców problemem jest poczucie, że o Boguszowice Osiedle nikt nie dba. Opinie takie charakterystyczne są głównie dla mieszkańców zasobów mieszkaniowych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej. Podkreślany jest tutaj szczególnie stopień dewastacji i zaniedbania przestrzeni publicznej i budynków.

Na to wszystko nakładają się jeszcze problemy społeczne: alkoholizm, narkomania, zagrożenie przestępczością i niski poziom bezpieczeństwa.

Dodatkowo mieszkańcy – w trakcie prowadzenia działań animacyjnych – wskazywali na takie problemy i ograniczenia jak:

- znaczny stopień dewastacji i zaniedbania przestrzeni i budynków,
- nierównomierne rozłożenie miejsc rekreacji mieszkańców, w tym dzieci,
- zaniedbany park osiedlowy.

1.1.4. Potencjał obszaru animacji do wykorzystania w działaniach animacyjnych

Głównym potencjałem dzielnicy do wykorzystania w działaniach animacyjnych jest park dzielnicowy. Jest to teren zielony sąsiadujący z podobszarem rewitalizacji. Na jego terenie zlokalizowana jest scena koncertowa, plac zabaw, co czyni z niego idealną przestrzeń do działań animacyjnych. Dodatkowo do działań animacyjnych wykorzystać można tereny wspólne wewnątrz osiedli mieszkaniowych.

Do najważniejszych potencjałów dzielnicy, możliwych do wykorzystania przy działaniach animacyjnych, zaliczyć należy:

- Dom Kultury Boguszowice,
- Stowarzyszenie 17-tka,
- Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości "INTEGRUM",
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinom "Podaj Dalej",
- Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne "IZART",
- Polski Związek Działkowy, Rodzinne Ogrody Działkowe Rozkwit,
- Koło Wędkarskie nr 83,
- Rybnicki Młodzieżowy Klub Sportowy,

- park osiedlowy,
- boisko wielofunkcyjne przy ul. Rajskiej,
- teren przy byłym Gimnazjum nr 5,
- boisko przy SP nr 18,
- teren zielony na Osiedlu Południe przy bloku nr 46,
- teren zielony w sąsiedztwie targowiska.

Kluczowi uczestnicy działań animacyjnych i sposób dotarcia:

- Młodzież (13-18 lat)
- Młodzi dorośli (18-30 lat)
- Rodziny
- Seniorzy

Z uwagi na fakt, iż działania prowadzone na rzecz dzieci od kilkunastu lat realizowane są przez Stowarzyszenie 17-tka, należy uznać, że potrzeby w tym obszarze są w pełni zaspokojone i nie jest zasadne aby działania te były powielane, dublowane przez inny podmiot. Wobec tego ta grupa mieszkańców została wyłączona z programu,

Na podstawie analizy dotychczasowej współpracy i doświadczeń zebranych podczas działań prowadzonych na podobszarze rewitalizacji Boguszowice zauważono, że szczególną uwagę do lokalnego dziedzictwa przywiązują następujący Partnerzy:

- Stowarzyszenie 17-tka,
- Dom Kultury Boguszowice,
- Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne "IZART".

2. Program animacyjno-partycypacyjny

2.1. Matryca problemowa dla obszaru animacji w obrębie dzielnicy Boguszowice-Osiedle

Matryca (Zestawienie zdiagnozowanych problemów i potrzeb, grupy odbiorców i narzędzi animacji)						
Problem	Grupy odbiorców					
	Dzieci (7 – 13 lat)	Młodzież (13-18 lat)	Młodzi dorośli (18-30 lat)	Rodziny	Seniorzy	Lokalni liderzy przedstawiciele mieszkańców, NGO, instytucji i grup nieformalnych
Niski stopień integracji społeczności lokalnej		1.2 [WSzk, WMpok, ALOk]	1.1 [ALok] 2 [ILOk]	1.1 [WSzk, STem, WMpok, ALOk, WKult]	1.1 [WMpok, ALOk, WKult]	1.1 [ALok, WKult] 1.3 [Siec, WSzk] 2 [ILOk]
Generalnie niska aktywność społeczna i obywatelska		1.2 [WSzk, BOB]	1.1 [W, WSzk]	1.1[ALok] 1.3 [MAL]	1.1[ALok] 1.3 [MAL]	1.3[MAL] 2 [ILOk]
Poczucie słabej tożsamości lokalnej		1.2 [EReg, W]	1.1 [ALok, W, WSt]	1.1 [ALok, WSt, EReg, WSzk]	1.1 [ALok, WSt, EReg, WSzk]	1.3 [WSzk, WSt, Siec] 2 [ILOk]
Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		1.3 [WSt, STem]	1.3 [WSt, STem]	1.3 [WSt, STem]	1.3 [WSt, STem]	1.3 [WSt, STem, MAL, SBad]
Przypadki uzależnienia od narkotyków i alkoholu		[STem, WSzk, ALOk]	1.1. [STem, WSzk, ALOk]	[STem, WSzk, ALOk]		
Wysoki poziom bezrobocia zwłaszcza wśród ludzi młodych			1.2. [WSzk, STem, ALOk]			